

corum, qui à latere prædia possident: ut supra dictum est. Nec oblitus, quod fines non emuntur, quis fateor: sed tamen est possibilis, quod rei venditæ accedunt: sicut etiam si ponemus pro fine viam, qua quodam quod fundo accedit, ff. de acquirend. ver. d. l. Martini. Nec oblitus, a. l. fundi, in pr. quia regula quod fundi nihil est, nisi quod intra se continet, patitur exceptionem per aliquas leges, ut in aqueductu cuius est extra prædium, ff. de contrah. empt. l. aqueduct. & in nihil prædiorum, & in fossis, l. 2. §. præterea, ff. de aqua pluv. arcend.

4 Potest dubitari, si vicinus flumen torrens avertit, ne aqua ad eum perveniat, & hoc modo efficitur est, ut vicino nocatur, an agi contra eum aqua pluv. arcend. actione possit? Et dicendum est quod non, quia non fecit, ut ibi nocaret, sed ne ibi nocaret: text. est not. in l. in summa, §. idem Labo ait si vicinus, ff. de aqua pluv. arcend. Nam licitum est in suo agerem, vel aliam munitionem facere, ne flumen sibi damnum det, & prædia sua devaster, l. 1. §. sunt qui putant, ver. si aliqua, ff. ne quid in flum. publ. & addit. que dixi in tit. præcœ. versic. sed si flumen, cum versic. sequ.

CAPUT XXXIX.

De Vallibus Aquosis.

1. *Vallæ si excreverint, & alienum, occupaverint prædium, illius sunt vallæ, cuius erit prædium, et si decreverint, illius erit prædium, cuius erant vallæ.*
2. *Vallibus ciuilibus pícari licet, vel cannellis, aut herbas incidere, vel pasci si publica fuerint.*

3 *Vallibus si terra cum herba reperiatur, & cannelle nata, qui de loco ad locum moventur, torsi appellata, an ipsi torsi publici, aut privati erunt.*

4 *Opus si quispiam fecerit, ut aquam excluderet, ne ad fundum suum veniret, quo ex paludibus inundatione in agrum ejus fluere solebat, si ipsa palus aqua pluv. amplietur, eaque repulsa opere facto agro suis vicini noceat, aqua pluv. arc. actione tollebitur.*

Sa occupaverint prædium, illius a sunt vallæ, cuius erat prædium, & si decreverint, illius erit prædium, cuius erant vallæ, ut probatur in l. si vicinus, §. lacus, secundum gloss. D. de aqua pluv. arcend. & ita Bartol. exemplificat illum text. in vallis Rovennen. Sed si vallæ essent publice judicandum esset, sicut de flumine public. eadem ratione, ut habetur in l. lacus. D. de aq. rer. domin. & vide que dixi de lacu, in tit. de sum. versic. flumina publica.

Et ex * prædictis sequitur, quod in 2 eis licitum sit ciuilis pícari, vel cannellis, aut herbas incidere, vel pasculari, si sunt publica, sicut si sunt privata, arg. §. litorum, inff. de rer. divisi. cum simil.

Sed quid * si in vallis reperiatur 3 terra cum herba, & cannellis natis, quæ de loco ad locum moventur, & torsi vulgariter appellantur: an erunt publici vel privati tanquam insula? Dic quod erunt ejusdem iuriis, cuius est aqua, si aqua valuum erit privata, si torsi similliter erunt privati: si publica, publici, de quo dico, ut dixi supra de insulis §. q. in fin. & de illis totis vide etiam que dicimus infra de pícaria, in fin. de aliis autem

De Servit. Rust. Prædior.

455

autem vallis non aquosus, vide supra tis de vallis, & planerius.

4 De paludibus * etiam aliquid dicamus. Si opus quis fecerit, ut aquam excluderet, ne ad fundum suum veniret, quo ex inundatione paludis in agru ejus fluere solebat, si ea palus aqua pluv. amplietur, eaque aqua repulsa, eo opere agro sui vicini nocet, aqua pluv. arcend. actione opus cogitur tollere, ut est text. in l. 1. §. 2. qui incipit. Necessarius scribit, ff. de aqua pluv. arcend. agri, vel loci ususfructu, legato, si fuerit inundatus, ut stagnum jam sit, aut palus proculdubio extinguitur, l. quid tam, §. 1. ff. quib. mod. usuf. cum concord. Cetera circa istam materiam vide in tot. tit. C. de alluvio. & palu.

ADDITIO.

a. Si vallæ. Adde Bart. in tr. Tyberiad. lib. 3. char. 5. vers. vallis vero dicatur.

CAPUT XL.

De Fonte.

1 *Fonte aqua si quispiam natus fuerit, nec vi, nec clam, nec precario, quo minus maior, vim fieri prætor prohibet.*

2 *Servitus aqua haurienda ex fonte constitutus potest.*

3 *Fons caput ipse fons dicitur.*

4 *Fons si exaruerit ex quo aquaductum habeo, ifque post constitutum tempus ad admittendum servitatem ad suam venam redierit, an aquaductum amiserit.*

5 *Si qui * fonte aqua ex anno usus fuerit, nec vi, nec clam, nec precario, quo minus utar, vim fieri prætor*

prohibet, l. 1. in præce. ff. de fons. & in tota illa leg. declarantur haec velia. Item potest aqua purgare, reficer, & coactare, ut utatur co modo quo eo anno usus est, d. l. 1. §. deinde ait prator, & coactore dicitur aquam contineat sic, ne fluat, vel dilabatur, d. l. 1. §. coactore.

Servitus aquæ * haurienda ex fonte 2 constitui potest, ut d. l. 1. §. 1. & clam constitui non potest. Iervitus aquæ descendit, vel haurienda nisi ex capite, vel fonte. Hodie vero ex quo oculi que loco constitui potest: ut est text. cum gl. in l. servit. aquæ. D. de serv. n. p. ad.

Caput * autem fontis dicitur ipsi fons, l. 1. §. caput, ff. de aqua questione.

& estio. & axis supra de sum. vers. caput summus. Licet fons oratur in agro tuo: tamen si longo tempore duxi aquam etiam ex fundo tui, non est necesse, ut doceam quo iure duco & ita titulum allegare non cogor, & si impediatur a te, vel ab alio aquam de dicto fonteducere ad fundum meum, possum agere utili actione, exemplo aliarum iuritium, ut est text. not. & ibi gl. & D. Et. in l. si quis diu nocturno, ff. se serv. vend. Si fundo Sejanus continet fons, ex quo fons per fundum Sejanum aquam jure ducebam, meo facto fundo Sejanu, manet iuritus, l. si mibi, §. si fundo, ff. de serv. r. u. p. ad.

Si fons * exaruerit, a ex quo aquaductum habeo, isque post constitutum tempus ad admittendum servitatem, ad suam venam redierit, an aquaductum amiserit? dic quod sic: sed restituatur: ut est text. in l. summa ex scic. §. fin. cum l. sequent. que incipit. Atticinus, Digroris de serv. rust. præd. & vide que dixi supra de alio versic. sed pone quod impetu. & mis. & vers. sed dubitari. Habens fontem in superiori fundo, neque ventrem, neque pannos lavabit

lavabit in rivulo descendantem, si properter hoc aqua deturbaretur omnino. *Lapud Trebatum, in princ. & ibi Ang. & doct. ff. de aqua plu. arcend. & idem nos. Bartol. in Lœam suprā. Codice de remili. 1. 2. & est tex in l. sollicitatores in ff. de extra ora. crimin. de ista materia fontis habetur per Specul. in titul. de causa posse & prop. §. privata. & per Roffred. in libellis suis titul. de interdicit. de fonte. & vide que plene dixi supra in titul. de sero. aquaduct. in 11. qu. principali. ubi etiam polui de aqua quotid. & acti. & aqua plu. arcend. & de cloacis. & vide que plene dixi supra. in titul. de sero. aqua hanlant. 7. princ. u. que ad finem illius titul.*

ADDITIO.

a Si fons. Fons si siccatur, currit præscriptio aquæ de Bald. in l. 1. 2. op- pos. Cod. qui admitt. per l. Attilianus, de servit. ruf. præd. Sed si aqua revertitur in fontem de aquitate convalescit servitus, gloss. & Bartol. in l. foramen, circu. med. in vers. ex quo sequitur se- quens illatio, ff. de sero. arbanor. præd. l. ann. §. si fons. de servit. ruf. præd. ubi præscribitur servituti etiam si ju- stum fuerit impedimentum non uten- di: sed datum restitutio ex clausula generali.

CAPUT XLI.

De Rivo.

1. *Rivus est locus per longitudinem de- preffus, quo aqua decurrat.*
2. *Rivus manu. tecto & etiam expur- gare, an teneatur.*

DE RIVIS * est etiæ aliquid dicen- dum: Rivus est locus per longi- tudinem de preffus, quo aqua decurrat l. 1. S. 1. ff. de rivis, flumen à rivo magni- tudine discernendum est: aut estimatione circu. solentium, l. 1. de flum. & hoc nomine rivi aqua fluens contine- tur, ut dixi ibi gloss. Servitus naturaliter non manufacto opere, iude potest fundum servientem, quemadmo- dum si imbris crescat aqua in rivo, aut ex agro in eum fluat, aut aquæ fons juxta rivum, aut in eo ipso postea inventus fuerit: ut est text. in l. si mibi §. servitus, ff. de serco. ruf. præd. Si per fundum, nos est mibi aquam de rivo, ducre, hac iusta tacite sequetur ut re- sciscere mibi rivum licet, & adire quam proximè possim ad resciendum eum cum fabris meis. Item ut spatium re- linquat mibi dominus fundi, quo dextera & sinistra ad rivum eam, & quo terram, lignum, lapidem, arenam, cal- cem, jactre possim: ut est text. elegans in l. refelctionis, §. fin. & ibi per gloss. & Dd. ff. commun. præ. & facultas refelctionis causa accedendi ad ea loca quæ non serviant, tributa est his, quibus servitus debetur, qui tamen accedete eis sit necesse, nisi in concessione ser- vitutis nominatim concessum sit, per quam partem accedere deberet, ut est text. valde notabilis, in d. l. refelctionis, in princip. quod facit ad multas ibi per Dd. nec juxta eum, nec supra eum (si forte sub terra aqua ducatur) locum religiosum dominus soli facere potest, ne servitus intereat, sed & de preffus- rum, & elevaturum rivum, per quem aqua jure ducet, per statum habet resumē ne id faceres, cautum sit, in d. l. refelctionis 2. & 3. resp. Quis autem te- neatur manu tenere rivos, & etiam ex- purgare, vide que plene dixi supra de sero. aqua ducit, vers. superest alia que- sio

sio quis teneatur. Reliqua quæ ad ma- teriam rivi spectant, vide in toto tit. ff. de rivis, & que plene dixi in tit. de sero. aquaduct. in 11. q. pr. versio. quartam est interdictum de rivis, ubi possum quoq. sunt necessaria, ut istud interdictum competat, & libellum, & positiones actios, & rei.

CAPUT XLII.

De Piscatione.

1. *Piscari cuilibet in mari licitum est, quod natura omnibus patet.*
2. *Piscari quilibet in littore potest etiam ante aedes meas, & oīsum, & si ip- sum piscari prohibeam, actione injuriarum teneor.*
3. *In fluminibus, & portu jus pescandi omnibus commone est.*
4. *Pescatum aliquem fuisse per 20. vel 30. annos, an sufficiat ad hoc, ut supervenientem probibere possit pi- scari.*
5. *Ius aquæ ducente ad pescarium mean vel cisternam, si mibi con- cedatur: an servitus realis sit.*
6. *Piscium nōsum fructum qui in vivi- riis existunt, si quispiam habeat, illos occidere potest, & alios sub- sistere proper eorum difficultem di cretione.*
7. *Fundus si vendatur, in quo pisces in pescinis existunt, illi pisces von- sunt eidem, neque fundi, non magis quam pulli, aut cetera animalia, que in fundo sunt.*
8. *Vallis aut paludes si quispiam con- duxerit, ut ibi pescari posset, & in eis reperitur certa pars terra ab aliis elevata, que tori appellantur, pescisque onnes in hyeme sub eis se redicant, ut in validibus Pa-*

due comingit, an licitum condu- ctori sit, dictos toros aperire, & omnes pisces accipere.

Piscari * cuilibet licitum est in i- mari, quod natura omnibus patet, l. venditor in princ. ff. communia prædior, similiter licet in littore maris, leg. ne- mo, §. final. & l. riparum ff. de rer. divis. quia littora communia sunt omnibus sicut act. l. injuriarum actio. §. fin. ff. de injur.

Et * potest pescari in littore ante etiam aedes meas, & oīsum: & si ip- sum pescari prohibeam, teneor actione injuriarum, ut ibi, & leg. 2. §. si quis in mari, ff. ne quid in loc. public. nisi conventum esset, ut in loco illo maris pescari non posset: quia valet talis conventione, ut est causus non in d. l. venditor, in princ. & dixi plenè supra de mari circa princip. & ideo cum pri- mūm pisces quis in mari, vel littore ceperit, sine dubio ejus, in cuius pos- testate pervenient, sit acquisitio, sicut de seis captis etiam dicitur, l. quod in littore, ff. de acq. rer. dom. In mari pescantibus, licitum est casam in littore ponere, in qua se recipient, l. l. riparum.

In fluminibus, * & portu jus pescandi est commune omnibus, ut §. flumina. Inst. de rer. div. quod fallit in pluribus. Primo, quando flumen est privatum, alter non. l. injuriar. actio. §. fin. §. fin. ff. de injur. Secundo, quando jus pescandi est privatum: putat, quia est venditum per principem si- cut in lacu Garda contingit, in quo sum aliquis pescari privaræ, quæ fue- runt vendite per Dominos Veronæ argum. d. §. fin. cum l. seg. que incipit sanè si maris, & argum. cap. 1. circa fin. ibi pescatorum redditus, in titul. qua- sint regalia, in usibus fund. Tertiò

M M M Fallit

fallit quando esset facta conventione cum vicino, ut in domo sua piscari non possit: ut dicitur *lege venditoris*, in princ. D. commun. prædior. quæ l. habet locum etiam in fluminibus publicis; ut dixi in tit. de mari in princ. Quartus fallit quando princeps, vel civitas prohibetur, ne quis in flumine piscari possit: ut est in lacu Petrus. & dixi *soprā de lacu*. Quinto fallit, quando esset consuetudo, ut piscaretur solam pro usi public. & non pro privato, vel pro privato, sed certo tempore tantum: quia consuetudo vicem legis sustinet, d. l. venditoris, & s. cons. Sextū fallit quando quis præscriptus est juri piscandi: quia tunc alius in eo loco piscari non posset, & ista præscriptio procederet linea dubio ius iusfructus in possessione piscandi per tantum tempus quojus iniij memoria non exsistat ipsa per tantum tempus praescribuntur loca publica. I. hoc jure. s. *dulcis aqua*. D. de aqua quorid. & affi. & not. Bald. in leg. item lapilli. in 2. quæst. D. de rer. div.

⁴ Sed nunguid * sufficiat quem pescatum fuisse per 20. vel 30. ann. ad hoc ut supervenientem prohibere possit pescari: vide glo. ordin. in s. *flumina*, in ver. omnibus. Instr. de rer. div. & que dixi *soprā de serv. aquaduct. 9. qu. princ. ver. ex predictis sequitur*. Si ager eius usumfructum tuus sit, flumen, vel mari inundatus sit, usus eius amittitur, cum etiam proprietas easam amittatur: nec pescandi retinere quidem proterimus usumfructum: ut est text. validæ nota, in l. si ager. D. quemadmod. servis. amit. & per illum text. dicit not. s. Bald. in d. l. item lapilli. in princ. quod si statim mille annis super flumibus maris, nihil perpetua proprietatis acquirerem.

⁵ Quid autem * si conceditur mihi

jus aquæ ducedæ ad piscariam meam, vel cisternam, an sit servitus realis? Dicas quod sic: quia debetur a fundo meo iuxta nota. in l. pecoris, D. de serv. ius. pred. & l. ut pomum, D. de servit, ut dixi *soprā in titul. de servit*. aquaduct. 2. q. princip. versio. Item quid si conceditur mihi.

Si quis habet usumfructum piscium qui sunt in vivariis, potest pisces occidere, & alios substituere propter difficultatem eorum discretionem, l. *usufructuarium venari*. s. si in vivariis, D. de usufr. ult.

Si * venditur fundus in quo sunt 7 pisces in piscinis, illi pisces non sunt redditum, neque fundi, non magis quam pulli, aut carcer animalia quæ in fundo sunt. l. *Judicium*, s. fin. *cum tribus ll. sequentib.* D. de actionibus empi.

Si quis * conductus valles, aut paludes, ut ibi possit pescari, & in eis reperiatur certa pars terræ elevata ab alvo, quæ tori vulgariter appellantur, & pisces omnes in hyeme se reducunt sub eis, ut in vallibus Paduae continentur, an sit licitum conductorum aperte dictos thores, & omnes pisces accipere? Et dicas quod non, quia isto modo jus pescandi destrueretur, nisi alios reponeret, arg. d.l. *usufructuarium*, s. si in vivariis. & argum. leg. si merces, s. conduct. D. loca. & hoc videtur aptè probari, in l. *videamus*, s. *proficerere* debet, *edem titul.* Præterea hoc etiam probatur, quia conductor tenet ante omnia secundum legem; id est, conventionem facere: & si quid in lege prætermisum fuerit, id ex bono & æquo præstare debet: ut dicit text. Instr. loc. s. cond. sed ex bono, & æquo est, ut conductor pescine non destruet totam piscinam, quia debet habere fructus pescandi, & non omnes pisces, ita ut pescaria consumatur. facit l. 1. & 2. D.

de

de usufruct. & idem dico, si locaretur jus pescandi in flumine vel fonte aut pescaria; quia non possit omnes pisces tollere, nisi alter conveniens esset, quod non, quia est quotidianum.

CAPUT XLIII.

De Acre.

- 1 Aer, ejusque usus communis est situ mare & maris littora.
- 2 Locus ex soli odore si pestilensiosus fiat scilicet ex factorie terra etiam private, ut puta, quia ibi sulphuraria sunt, an faciens interdictio ne quid in loco publico teneantur.
- 3 Fabri, an in dono sua ira malleare possint, ut ex malleo suo doloris vicini mentem distinguant.
- 4 Aer quando malus est, nunquid quis ibi stare vel venire teneatur.
- 5 Fumo corruptio si quispiam aliquem perennem panam ex raordinaria teneatur.
- 6 Usufructus odorum vel aromatum, an confitum possit.
- 7 Aream si quispiam habeat in qua flumine ventare solet ut a palea excutatur, an vicinus in suo adficere possit, ita ut illi area ipsam ventum asperga.
- 8 Gonella magni Bufonis facetta, quia esse bannata sub pena captali in Ferrariam accederet, emit unum planstrum Padua, & terram Paduanam in dicto posuit, quam a/cendit, & postea Ferrariam profectus, dicebat se esse in territorio Paduan.
- 9 Avis, vel aliud quodpiam animal, cum eis in arbore, in aere esse distinxerat: non autem in terra.

A Et, ejusque * usus communis est, sicut mare, & littora maris, in numerarum actio, s. fin. D. ne quid in loc. publ. & tanquam commune perpetuo in torum occupari non possit: ut dicit Bald. in Litem lapilli, in princ. D. de rer. divisi. & si quis aliquem uti aëte prohibet actione injuriarum tenetur, ut d. s. fin. Non potest itaque quis nobis aerem, vel sollem collere, nisi edificando, iuxta ea que dixi *soprā in lib. 1. in tit. ne pro spec. offic. 4. q. ubi posui de Diogen. Philosopher*, qui stabat ad soleman: sicut supra domum nostram debet esse liber usque ad celum: ut est text. cum gl. in l. 1. s. pen. & l. fin. D. quod vi, aut clam, ideo non est licetum facere pontem supra viam publice, vel flumen publice, vel fundum privatum: l. pen. D. de flum. & nota. Rofr. in tit. de interd. ne quid in loc. publ. fiat vers. 7. in fi. & in tit. de eau. pos. & proprie. s. in confessoria. & item queritur baculo dominum, & Bald. in Litem lapilli, in ult. col. D. de rer. divisi.

Sed quid * si ex odore soli locus pestilensiosus fiat, scilicet ex factorie terra etiam private: ut quia sunt ibi sulphuraria, tenebatur interdictio, re quid in loco publ. ut est text. cum gloss. nota, in l. s. idem an si odore. Dne quid in loco publ. idem si corrumpat arietem apponendo sterco, vel apenendi cloacam, leg. 1. s. 1. D. de cloac. & leg. penult. s. pen. ubi hoc not. gloss. quod vi, aut clam, & idem prætor introduxit duo interdicta de cloacis purgadiis ad salubritatem civitatis: nam celum pestilens, & ruinas minantur immunitate cloacarum, dict. leg. 1. s. 1. de cloacis, & leg. de pb. s. si quis rives, D. de nov. ope. nunc. Et propterea alias judicavi in civitate Verone, quod unus pelliparius non possit facere mollicitum in domo sua, ob maximum

MM 2 facio

fatorum, qui exhalabat ex eo, & nocebat vicinis, idem dic de similib. articib. fortentibus.

3 Nunquid autem fabri possint maleficere in domo sua, ita ut ex fono malefici diffundent mentem doctoris vicini, vnde Bald. & Doct. in l. 1. Cod. de f. lib. liber. sub. Rom. libro 10. & per Canonist. maxime per Ioan. de Mol. in ea, vestra, extra, de loca, & quid si esset vicinus infirmus, collige ex his qua non. in dictis iuribus.

4 Quando autem est malus aer, nunquid tencatur quis ibi stare vel venire, vñd. gloss. & Doct. in capis. & vero, ex era de iusta. Digest. ad Treb. & que plene dixi supra de servis. aqueduct. circa fin. ubi posui materiam de cloacis. Et adde quod propter bonum aërem, & sic celi opportunitatem fundus magis consumatur: & si minoris ipsius vendicetur, ex hoc solo forte posset in integrum restituiri: quia est in loco, ubi est optimus aer, sicut ex eo, quia sicut majorum suorum, juxta l. si empionem, & de mino. & probatur in l. & sed si rem. ver. & alias videamus ibi, vel opportunitatis, vel cali, vel quod illuc educatus sit, vel parentes sepulti, ff. si quid in fraud. patron. quod bene nota.

5 Si quis fumo corrupto aliquę peremittere, pana extraordinaria tenetur, l. solicitatores, §. 1. ff. de extraordin. crim.

6 Nunquid * ulusfructus odorum vel atomatum constitui possit, dic non propriet. Sed ad Senatus consultum erit descendendum, quod de cautio. loquitur, l. si lana, ff. de usufr. ea. re. qua tuis consu.

7 Si quis * habet aream, in qua soleat a frumentum ventare, ut excutiat a palea, an possit vicinus adficare in suo, ita ut ventum auferat illi area. casus est in l. fin. §. fin. C. de serv. & ibi per

Dd. & Ang. in l. Imperator ff. de serv. sub. pred.

Sed pone * qu. quae sicut de facto in 8 persona Gonellæ, qui magnus Butonus vulgarter appellatur, nam dum elect baronius sub pena capitali, ne Ferrariam accederet, emit unum plausum Padus, & terram Paduanam posuit in dicto curru, quem ille ascendi, & postea accepisse in civitatem Ferrariae, dicens, se non esse in territorio Ferrarie, sed Padus, ex quo rangebat territorium Ferraien. Sed dicit Ang. in l. qui sella, ff. de serv. rust. pred. quod non sicut bonum confitum: per illum text. qui vult, quod quis dicitur nec per fundum altius, quando sella vel lectica vehitur: & addo quae not. Bart. & Dd. sed pro Gonella facit gl. Inff. de iure nat. gent. & civi. in princ. in vers. calo, ubi exponit, id est aëre, ut sunt aves, quae in arborib. in aëre nascuntur, ut §. apum, ff. de ver. div. & sic ille text. cum gl. probat.

Quod * qui est in arbore, dicitur 9 esse in aëre, & non in terra: tamen dicendum est ipsum esse sub territo. rio, in quo est arbor.

ADDITIO.

a Aream, vicinus non potest adficare in solo suo juxta aream vicini quia sit ad triturandum granum, ne per adficium impediatur usus areae: quia ventus retinetur, l. fi. §. fi. & ibi Bart. & Bal. C. de serv. & Pet. de Ubal. in tr. de loc. 6. par. adl. qn. quod est verum secundum Bald. ibi, si area in alio loco fieri non possit: Item verum, si ventus non possit venire nisi ab ea parte a qua adficetur, ut ibi per Bart. & Bald. & supra per Bart. Cepol. de serv. sub. c. 26. 27. & 29. & ibi dic verum, nisi patet sit in contrarium.

CAP.

CAPUT XLIV.

De Igne.

- 1 Ignem juxta parietem communem, an facere licitum sit.
 - 2 Domum si tibi locaverim: & in locazione conserverim, ne ignem in domo habeas: attamen tu habuisti, si fortuita causa incendio ortum fuerit, an tenaris.
 - 3 Inter locatum & conductorem si conventum fuerit, ne in domo fenum aut palea ponatur, & conductor posuerit, deinde servus igne allato succendit, quid juris.
 - 4 Domum inferiorum habens, an possit facere tam grandem fenum, ut superiori noceat.
 - 5 Ignis fornacis & fumi, an vicino nocte debet.
 - 6 Ignem in stipulam, ad paludem si quispiam immiserit, & alicui datum dederit, quid juris.
 - 7 Ignis pescatorum, si naves in periculum aliquod dixerit, quid juris.
 - 2 Ignis si solo innistratur in alienas edes vel frumenti acervum, quid juris.
 - 9 Edidimus appellatione omnes adficij species commentari.
 - 10 Ignis pana vel alia, an contra incendiarios locum habeat.
 - 11 De incendio, quod in dominibus vel hospitiis sine dolo sit, an dominus teneatur si domus erat aliena, vel de rebus alienis in domo combustis.
- V**ltimo * loco supereft de igne quarto elemento aliqua dicere: & de igne loquamur, qui apud nos est vetus: quia variis ex causis sit, ideo eum percurramus. Et primo de igne familiarie. Nunquid sit licitum facere ignem juxta parietem communem: dic aut per taliem ignem torretur, aut damnificatur paries communis & non potest, ut est casus in l. quidam Hyberus, in princ. ff. de serv. rust. pred. Aut non torretur vel non damnificatur, & potest, ut ibi a contrario sensu, & arg. leg. fijulam & fin. eod. ist. & l. si servus fenum. §. si fenum, ff. ad legem Aq. & ex hoc nor. plures conclusiones. Prima, quod non licet facere ignem juxta murum communem in quo non sit caminus, si ex illo igne possit inferri damnum muro: vel quia est subtilis, vel quia sit ignis immoderatus: quod non, pra pauperialis, que sapientia ignem faciunt proprie murum, quia non habent caminum. Secunda conclusio, non licet facere caminum a in muro subtili, si flamma ignis nocere possit muro. Tertia conclusio, si est factus caminus in muro communis, & de voluntate vicini, non potest in eo fieri ignis talis qui vicino nocet, quod non contra nobiles, & potentiss. qui solente facere magnum ignem, si noceret, vel timeretur ne nocet vicino, l. si servus servum, §. si fenum, ff. ad legem aquil. Quarta conclusio si murus est grosso, ramen non licet ita magnum facere ignem ut timeatur ne flamma ascendat caminum, & inferat periculum vicino, per d. s. si fenum, quod non contra facientes nuprias. Quinta conclusio, si quis habet in parte superiori domum, & alter in inferiori non potest superior facere ignem ita magnum, ut sit dubitandum, ne solarium, & per quo ignis ponitur, accendatur, vel offendatur, l. scuri. §. A. iij. quod ibi nota. ff. de serv. vend. quod umiliiter non, contra facientes nuprias, quib. hoc evenire contingit, quando coquinā faciunt in for-

Iatio. Sexta, & ult. conclusio, si in prædictis casibus timetur damnum, potest peti cautio danni inficti b: si damnum datum est quia paties sit exustus, potest agi actione in factum, al. serv. servum, & si fornacem, D. ad leg. Aquil. & predictis addo que dixi supra in l. lib. tit. de fornace, & tit. de balneis, & fornacis.

Quid autem * si locavi tibi dominum, & conveni in locatione, ut ignem in domo non habetas, & tamen tu ignem habuisti, & fortuito casu ortum est incendium, an tenearis? Dicas quod sic: quia non debuisti contra conventionem habere, & culpa præcessit casum, ideo teneris etiam de casu, ut est casus novi. videamus, §. i. D. loca. Sed si esset actuatum ignem innocentem haberes, tunc non teneris de casu fortuito, ut supra casus est in d. §. i.

Quid * si inter locatorum & conductorum convenient, ne in domo frenum aut palea ponerem, & conductor posuit; dicinde servus igne allato succedit; Dic quod tenetur conductor ex locato, nec liberabitur dando servum pro noxa quia ipse conductor causam præbuit, inferendo aliquid contra conventionem, & ipsum idem si equilibet extraneus ignem iniecerit eadem ratione, ut est text. not. in d. l. viduamus, §. fin. cum l. legem, quam perpetuo tene menti: quia idem esset in aliis similibus casibus.

Quia ex isto igne generantur summi potest dubitari, an habens dominum inferiorem possit facere tam grandem fumum, ut superiori noceat, & de hoc est text. in l. sciam. §. Arist. & §. final. D. si serv. vend. de quo die ut dixi supra in ist. de fumo. Et quid si esse fumus, qui malum odorem redderet, & vicino nocet, prohiberi posset ne talem fumum mitteret, argum. eorum que dixi supra in titulo precedente.

Secundum * principaliter queritur quid de igne fornaci, & furni, dic ut habetur in l. si servus serv. & si fornacius, & §. si fornacum, & ibi gl. T. Vd. D. ad legem Aquil.

Tertio * queritur quid de igne in stipulam ad paludem immalio; dic si quis immiserit hujusmodi ignem cibutendi causa, & uberior evagetur, & progressus ignis alienam legemt vienam, aut nemus, vel dominum combusserit, requiritendum est, an imperita eis, aut negligenter id acciderit; nam si die ventrolo, culpe reus est; nam qui occasione dampni dat, damnum dedilevit. In eodem crimen est, & qui non obseruavit, ne ignis longius procederet; at si omnia quæ oportuit, obseruavit, sed subira vis venti longius ignem produxit catet culp., text. est no. iii. qui occidit. §. i. D. ad leg. Aquil. de quo die ut ibi per glof. & Dd.

Quarto * queritur, quid de igne piscatorum; dic piscatores prohibetur ne nocte lumine offenso fallant navigantes quasi in portum aliquem delaturi, eoque modo in periculu naves, & qui in eis sunt dedicati, sibi excordanam præda darent. Et si aliter faciant, puniri debet, ac si ipsi rapient ea que navigio perempta essent, ut est text. in l. ne piscatores, D. de incend. in. & manf.

Quinto * queritur de igne, quia aliquid dolo iuicitur in aedes alienas, vel in acervu frumenti; si quis edes, vel acervu frumenti juxta domum positum combusserit, vinculus verberatus, igne necari jubetur, si dolosè hoc cōmisserit. Si vero casu id est negligētia, aut damnum refarcire jubetur, aut si minus idoneus sit, levius castigabatur. Et appellatione x. redim omnes species adhuc continentur, ut est text. in l. qui ades, D. de incend. in. & manf. quæ locum habet etiam in eo quæ combusserit.

combussit torcularia secundum Bart. qui dicit ita de facto vidisse obseruari. Et idem tenet Florus, in l. si quis fummo. §. i. in fin ff ad l. Aquil. qui dixit idem esse in eo, qui combustus tentria pannorum.

10 Sed nunquid ista pena ignis, vel alia contra incendiarios locum habeat de jure Canonico, vide text. gl. & Dd. in c. magne extra de fenton. excommunic. & c. fin. de fepul. & c. si quis domum de inj. & damn. dato, pro declaracione, d. l. qui ades, vide Bart. in l. 4. de offic. prefec. vigil. & Cyn. Bald. & Salic. in d. l. dat opera. C. qui accus. non poss. & Ange. de Are. in suo tr. malefic. in gl. in vers. incendiario in princ.

11 Sexto * & ultimo queritur de incendio & quid sit in dominibus, vel hospitiis sine dolo, an dominus tenetur si dominus erat alienus, vel de rebus alienis in domo combustis, & etiam aliis casibus: & quia ista non est materia nostra servit, ampla tamen, & profunda est; contentus ero solùm me remittere ad scribentes de ea; & ideo vide in primis text. & gloss. & Dd. in l. si vendite. D. de percusculo, & commido rei vendite, & ibi plenè per Salic. & text. & Dd. in l. 4. §. i. D. de offic. prefec. vigil. & text. & Dd. in l. cura arboris, & dam. D. pro soc. & l. in judicio. C. loca. & C. & Bal. & Salic. plenè, & Dd. in d. l. data opera, & per cundem Salic. latè in l. qua fortuita. C. de pig. actio. & Flor. in l. si quis fum. §. i. ad leg. Aqui. & plenissime per Ang. de Are. in tract. malefic. in gl. in vers. incendiario. & plenè ac elegeretur per sollemnum Doctorem do. Petri. de Alas de Pedua, in disputatione sua que incipit, exorto incendio in una contraria, & vide etiam tex. in l. ex con-

ADDITIO.

a Caminus. Caminus in muro communici fieri non potest per socium altero invito, nisi murus sit valde grossus, Angel. Flor. Paul. de Cast. in l. quidam Hyberus. & ibi vide Bart. D. de servit. urb. pred. & Petri. de Perus. in tract. de societ. & parte 4. col. in fin. Ied Flor. in l. quidam, dicit post Bald. ibi, & Bart. quod si fieret solūm tubus camini ad portandum fumum, non ad ignem retinendum, potest fieri: quia murus non decoqueretur, & cellular ratio deterioratio.

b Cautio dam. Cautio de damno inficto præstari debet etiam per divitem, secundum Alex. contra Paul. de Cast. in l. . D. qui satifid. cogan.

c De incendio. Incendiu non imputatur habitanti, qui sit solitus esse vigil & diligens, quis non præsumit eis in culpa Bald. in conf. quidam Hisbrur. Alex. in l. si quis. §. fin. de edendo. Et Bal. in d. l. . C. de poft. dicit, quod si frequenter est contingens, quia non sit habita diligens custodia, & tunc est culpa: si vero de raro coningentibus, ut tunc casus insolitus non annumeretur culpe.

Finis Tractatus Capella de Servisuribus tam urbanorum, quam rusticorum prediorum.